

Beleidsverkenning provincie Groningen

Colofon

Beleidsverkenning Provincie Groningen

Oktober 2021

Uitgave: Provincie Groningen, afdeling Ruimte & Samenleving

Redactie en opmaak: Terwisscha&Wagenaar

Fotografie: Clemens Lettinck, pixabay, free nature images.eu

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Inleiding	6
1. Integrale beleidsontwikkeling	7
1.1 Ambities provinciaal beleid	7
1.2 Koppelkansen en schurend beleid	8
1.3 Afwegingskader	8
2. Thema ruimte	9
2.1 Klimaatadaptatie	9
2.2 Ruimtelijke kwaliteit	9
2.3 Aantrekkelijk vestigingsklimaat	10
2.4 Ruimte voor duurzame energie	12
2.5 Vitale landbouw	13
3. Thema natuur en landschap	15
3.1 Beschermen landschap en cultureel erfgoed	15
3.2 Vergroten biodiversiteit	16
4. Thema water	18
4.1 Waterveiligheid	18
4.2 Schoon en voldoende water	19
5. Mobiliteit	21
5.1 Bereikbaarheid	21
6. Milieu	22
6.1. Tegengaan milieuhinder	22
6.2 Gebruik van de ondergrond	23
7. NOVI en samenwerking	24
7.1 Prioriteiten en afwegingsprincipes	24
7.2 Samenwerkingsafspraken	24
7.3 Omgevingsagenda Noord	24

Samenvatting

Door overheden worden beleidsplannen ontwikkeld, vastgesteld en uitgevoerd die van invloed zijn op de fysieke leefomgeving. Met het oog op het opstellen van de provinciale Omgevingsvisie, brengen we het staande - en in ontwikkeling zijnde - beleid van zowel de provincie Groningen als de Groninger gemeenten, waterschappen en het Rijk in kaart. We behandelen de overeenkomsten en tegenstrijdigheden en de betekenis daarvan voor de nieuwe Omgevingsvisie. De structuur sluit aan bij elf provinciale belangen en de hoofdthema's ruimte, natuur en landschap, water, mobiliteit en milieu uit de huidige visie.

Integrale beleidsontwikkeling

Grootschalige ontwikkelingen op het gebied van bedrijvigheid, energietransitie, bos en hout, landbouw en woningbouw/verstedelijking zorgen voor grote druk op de Groningse ruimte. Het is dan ook een uitdaging om het landschap, de natuur, de ruimtelijke kwaliteit, de leefbaarheid en het erfgoed te beschermen en te versterken.

Tegelijkertijd moeten we omwonenden een schone en veilige leefomgeving garanderen. Onder andere door klimaatadaptatie/water als ordenend principe centraal te stellen en milieuschade aan de voorkant te beperken.

De onderlinge samenhang van de genoemde uitdagingen - en de concurrentie om dezelfde ruimte - dwingen tot het maken van integrale keuzes in de Omgevingsvisie. Zo zijn de opgaven in het landelijk gebied op het terrein van natuur, landbouw, stikstof, bodem, water en klimaatadaptatie zeer nauw met elkaar verbonden.

De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) geeft hiervoor richting met afwegingsprincipes en voorkeursvolgordes die grotendeels aansluiten bij de ambities die zijn opgenomen in de ontwikkelde en vastgestelde provinciale beleidsstukken.

Thema ruimte

Gemeenten hebben duidelijke standpunten over ontwikkelingen in het buitengebied, zoals meer flexibiliteit en maatwerk voor woningbouw en landbouw. Ook zijn meerdere gemeenten terughoudend met extra ambities bovenop de Regionale Ener-

gie Strategie 1.0, vooral als het gaat om wind op land. Verder zijn de Ruimtelijk Economische Verkenning en de Verstedelijkingsstrategie Regio Groningen-Assen, als uitwerking van de NOVI, belangrijke bouwstenen voor de nieuwe visie.

Thema natuur en landschap

Behoud en waar mogelijk herstel van natuur en landschap vraagt van alle stakeholders én gebruikers zorg en aandacht. Het uitgangspunt uit de NOVI dat nieuwe ontwikkelingen in het landelijk gebied kwaliteit aan het landschap dienen toe te voegen, is van belang voor de nieuwe Omgevingsvisie. Hetzelfde geldt voor de samenhang van natuur met landbouw, stikstof en het bodem- en watersysteem.

Thema water

Water is van levensbelang. Zowel voor het realiseren van de waterveiligheid (droge voeten) als voor de beschikbaarheid van voldoende schoon water voor consumptie en bedrijfsactiviteiten. Omgaan met klimaatverandering is een belangrijk thema, ook in de nieuwe Omgevingsvisie. De waterschappen zien een belangrijke rol weggelegd voor de provincie om het thema water een randvoorwaardelijke rol toe te dichten in de ruimtelijke ontwikkelingen in de provincie. Water als ordenend principe wordt daarbij door zowel de provincie, waterschappen als in de NOVI benoemd.

Thema mobiliteit

Adequate verbindingen zijn essentieel voor de bereikbaarheid en het woon- en vestigingsklimaat. Niet zonder reden maken investeringen in de spoorverbindingen deel uit van het Deltaplan Noord-Nederland dat voorziet in de bouw van circa 220.000 extra woningen. De ruimtevraag hiervan hangt nauw samen met de Omgevingsvisie. Mogelijk van invloed op de nieuwe Omgevingsvisie is tevens dat er in de NOVI geen grensoverschrijdende verbindingen van nationaal belang via Groningen zijn opgenomen.

Thema milieu

De provincie Groningen heeft grote milieu-ambities. Ze wil de schoonste en gezondste provincie van Nederland zijn. Milieu-

gebruiksruimte, ruimtegebruik vanwege de energietransitie en grootschalige bedrijvigheid dienen samenhangend en integraal afgewogen te worden in de Omgevingsvisie. De strategische Milieuagenda en de afwegingsprincipes en voorkeursvolgordes uit de NOVI vormen hiervoor belangrijke input.

NOVI

De in september 2020 vastgestelde Nationale Omgevingsvisie (NOVI) gaat uit van een gebiedsgerichte aanpak. Ze stelt de

volgende prioriteiten die bij nationale (strategische) beleidskeuzes zo scherp mogelijk geformuleerd dienen te worden:

- Bieden van ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie.
- Inzet op duurzame (economische) groei.
- Inzet op sterke en gezonde steden en regio's.
- Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

Inleiding

Achtergrond en doel beleidsverkenning

Door diverse partijen, waaronder de provincie, worden beleidsplannen ontwikkeld, vastgesteld en uitgevoerd die van invloed zijn op de verdeling en de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Met het oog op nieuwe Omgevingsvisie, is het belangrijk dat het huidige en het in ontwikkeling zijnde beleid m.b.t. de fysieke leefomgeving in kaart wordt gebracht zodat er bij het opstellen van de nieuwe provinciale Omgevingsvisie rekening mee kan worden gehouden.

In deze beleidsverkenning gaat het daarbij om het beleid van waterschappen (BOVI's)¹, gemeenten (GOVI's) en het Rijk (NOVI). De beleidsverkenning levert de volgende inzichten op:

1. Inventarisatie van het huidige provinciale strategische beleid.
2. Inventarisatie in ontwikkeling zijnde (nationale/provinciale) strategische beleid.
3. Ophalen van het beleid van de gemeenten, waterschappen en het Rijk. Gemeenten en waterschappen hebben zelf input geleverd en voor het Rijksbeleid is een analyse gemaakt van de NOVI.
4. Duiding van het beleid met een impact-analyse. Wat betekent het voor de fysieke leefomgeving? Hoe verhoudt het beleid zich tot elkaar? Waar liggen dwarsverbanden, waar schuurt het? Wat betekent dat voor de nieuwe Omgevingsvisie? Kunnen wij beleid doorzetten, zijn er tegenstrijdigheden met ons huidige beleid?

Methodiek

Het beleid is binnen de eigen, provinciale organisatie breed opgehaald, alsook bij contactpersonen bij de gemeenten en de waterschappen. Intern werden strategische beleidsontwikkelingen per thema opgehaald met een invulformulier. De uitvraag richting gemeenten en waterschappen gebeurde aan de hand van de elf provinciale belangen² uit de huidige Omgevingsvisie.

Voor de NOVI is gebruik gemaakt van een interne analyse van de betekenis van deze visie voor de provinciale strategische beleidsthema's.

Structuur rapport

De structuur van deze verkenning sluit aan bij genoemde elf provinciale belangen en hoofdthema's ruimte, natuur en landschap, water, mobiliteit en milieu uit de huidige visie. Het biedt een adequaat overzicht van de beleidsinzet van de provincie, de waterschappen, de gemeenten en de NOVI op deze terreinen. Per provinciaal belang wordt aangegeven waar de dwarsverbanden liggen, waar het schuurt en waar we beleid van andere overheden kunnen overnemen. Ook geven we aan wat dat betekent voor de nieuwe Omgevingsvisie. Voor de NOVI is een apart hoofdstuk opgenomen, aangezien niet alle relevante input in dit format te vatten is.

¹ Blauwe Omgevingsvisies

² Ruimtelijke kwaliteit, aantrekkelijk vestigingsklimaat, ruimte voor duurzame energie, vitale landbouw, beschermen landschap en cultureel erfgoed, vergroten biodiversiteit, waterveiligheid, schoon en voldoende water, bereikbaarheid, tegengaan milieuhinder, gebruik van de ondergrond.

1. Integrale beleidsontwikkeling

Grootschalige ontwikkelingen op gebied van bedrijvigheid, energietransitie, bos en hout, landbouw en woningbouw/verstedelijking zorgen voor grote druk op de Groningse ruimte. Het is dan ook een uitdaging om het landschap, de natuur, de ruimtelijke kwaliteit, de leefbaarheid en het erfgoed te beschermen en te versterken.

Tegelijkertijd moeten we omwonenden een schone en veilige leefomgeving garanderen. Onder andere door klimaatadaptatie/water als ordenend principe centraal te stellen en milieuschade aan de voorkant te beperken.

De onderlinge samenhang van de genoemde uitdagingen - en de concurrentie om dezelfde ruimte - dwingen tot het maken van integrale keuzes in de Omgevingsvisie. Zo zijn de opgaven in het landelijk gebied zeer nauw met elkaar verbonden. Denk aan natuur, landbouw, stikstof, bodem, water en klimaatadaptatie.

De NOVI geeft hiervoor richting met afwegingsprincipes en voorkeursvolgordes die grotendeels aansluiten bij de ambities die zijn opgenomen in de ontwikkelde en vastgestelde provinciale beleidsstukken.

1.1 Ambities provinciaal beleid

Onderstaande ambities staan in de voor deze verkenning gebruikte provinciale beleidsstukken. Ze geven richting aan de te maken integrale keuzes in de Omgevingsvisie.

Ruimtevrage maatschappelijke ontwikkelingen

Woningbouw/verstedelijking

Realiseren van 35.000 woningen in de regio Groningen-Assen tot 2040, met integrale aanpak vanuit mobiliteit/werken. Buiten deze regio maximaal 3000 woningen realiseren in dezelfde periode. Het Deltaplan Noord Nederland kent een extra ambitie met onder andere de aanleg van de Lelylijn.

Energietransitie

Vanaf 2030 jaarlijkse opwekking van 5,7 TWh duurzame energie.

Bos en hout

700 hectare extra bos in 2030.

Landbouw

Transitie naar natuurinclusieve kringlooplandbouw.

Bedrijvigheid

Ruimtelijk Economische Verkenning uitgevoerd, nog geen ambitie vastgesteld.

Vrijtijdseconomie

Meer fysieke plekken met een clustering van een divers toeristisch-recreatief aanbod.

Kwaliteit leefomgeving

Natuur

Herstel van biodiversiteit en het versterken van de basiskwaliteit natuur in het landelijk gebied.

Erfgoed

Behouden en versterken cultureel erfgoed.

Waarborgen schone en veilige leefomgeving

Klimaatadaptatie en water

Water breed opnemen (klimaatadaptatie, bodemsysteem) als ordenend principe. De provincie is in 2050 waterbestendig en klimaatrobuust ingericht. Ruimte reserveren voor waterberging, dijkversterkingen en klimaatbestendige inrichting.

Milieu

Milieugebruiksruimte aan de voorkant integraal meenemen bij de beoordeling van grootschalige initiatieven, conform uitgangspunten van de strategische Milieuagenda.

Ondergrond

Een grotere rol pakken bij activiteiten in de ondergrond om te kunnen sturen op ruimtelijke keuzes en om de veiligheid te waarborgen.

1.2 Koppelkansen en schurend beleid

Koppelkansen

Als bovenstaande ambities m.b.t. ruimtevrage maatschappelijke ontwikkelingen los van elkaar zouden worden gefaciliteerd, is te voorspellen dat dit ten koste gaat van de kwaliteit, schoonheid en veiligheid van de leefomgeving. De druk op de Groningse ruimte maakt het noodzakelijk om opgaven in samenhang te ontwikkelen. Hiervoor dienen koppelkansen te worden benut. Dat kan op verschillende manieren.

Belangrijk is het toepassen van dubbel ruimtegebruik. Bijvoorbeeld door bedrijfsdaken vol te leggen met zonnepanelen. Een ander voorbeeld is de ontwikkeling van natuurinclusieve landbouw. Natuur- en landschapswaarden worden ook versterkt door het realiseren van de ambitie voor bos en hout.

Koppelkansen kunnen ook worden benut door ontwikkelingen in samenhang te realiseren. Denk bijvoorbeeld aan het versterken van het toeristisch-recreatief aanbod rondom het Gronings erfgoed. Een ander voorbeeld is de integrale ontwikkeling van opgaven in het stedelijk gebied door een goede afstemming tussen woningbouw, voorzieningen, bedrijfslocaties en openbaar vervoer waarmee onder meer vervoersstromen worden beperkt. Ook de groen/blauwe opgaven natuur, landbouw, stikstof, bodem, water en klimaatadaptatie in het landelijk gebied vragen een integrale aanpak. Verder kan de milieudruk rond het natuurnetwerk worden verminderd door functies en opgaven slim te combineren, zoals opgaven bos en hout, natuurinclusieve landbouw en energietransitie. Ook opgaven op het terrein van veenoxidatie, waterveiligheid/kustverdediging en verzilting laten zich goed combineren met de natuuropgaven in het landelijk gebied.

Een andere mogelijkheid om koppelkansen te benutten, is het randvoorwaardelijk ontwikkelen van aanverwante opgaven.

Denk aan het versterken van de ruimtelijke kwaliteit in relatie tot woningbouw in het buitengebied. Of het toepassen van criteria vanuit milieugebruiksruimte en klimaatadaptatie bij de ontwikkeling van woningbouwlocaties, bedrijventerreinen en landbouwactiviteiten.

Schurend beleid

De verschillende ambities vanuit verschillende thema's leiden regelmatig tot schurend beleid. Zo kan de ontwikkeling van wind- en zonneparken een negatief effect hebben op landschaps- en natuurwaarden en de beschikbare landbouwgrond. Hetzelfde geldt voor woningbouw op uitleglocaties of de ontwikkeling van grootschalige bedrijfslocaties. Bovendien doet het totaaleffect van deze opgaven afbreuk aan de Groningse landschapswaarden, het toeristisch-recreatieve DNA en ruimtelijke kwaliteit wanneer hier niet vroegtijdig rekening mee wordt gehouden. Soms zijn nieuwe functies op bepaalde locaties ongewenst vanwege het milieu of klimaatadaptatie. Tot slot strijden functies als woningbouw, energietransitie, landbouw, bedrijvigheid om dezelfde schaars beschikbare ruimte.

1.3 Afwegingskader

Om meer grip te krijgen op de diverse opgaven, ruimteclaims en onderlinge relaties helpt het om aan de voorkant richting te geven met vastgestelde kaders. Uitdaging is een zodanig overkoepelend afwegingskader op te stellen dat het bij specifieke gebiedsontwikkelingen ook daadwerkelijk meerwaarde oplevert. Daarbij dienen onderstaande afwegingsprincipes uit de NOVI (zie H.7) meegenomen en -gewogen te worden:

- Combinaties van functies gaan vóór eenvoudige functies.
- Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal.
- Afwentelen voorkomen.

2. Thema ruimte

Er is sprake van een toenemende druk op de ruimte - en daarmee op de ruimtelijke kwaliteit - in de provincie. Denk daarbij niet alleen aan ontwikkelingen op het gebied van de bedrijfshuisvesting, de woningbouw en de landbouw, maar ook aan de energietransitie, de klimaatadaptatie en de bosopgave die om ruimte en passende - bij voorkeur integrale en duurzame - oplossingen vragen.

2.1 Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie komt niet expliciet terug in genoemde provinciale belangen, terwijl ze daar wel van grote invloed op is. Vandaar apart aandacht voor dit beleidsterrein.

De beleidsinzet op klimaatadaptatie is op overheidsniveau gelijk. Rijk, provincies en gemeenten maakten in 2018 in het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie afspraken over de wijze waarop ze de klimaatdoelen willen realiseren. Het hoofddoel daarbij in de NOVI is een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van Nederland in 2050.

Om dat te bereiken moet ruimtelijke adaptatie in 2022 opgenomen zijn in beleid en uitvoeringsplannen van alle overheden. Dat betekent dat het land over dertig jaar beschermd is tegen de gevolgen van klimaatverandering, zoals hitte, zeespiegelstijging, nattere winters, hevige piekbuien en droge zomers.

Klimaatadaptatie is één van de prioriteiten die in de NOVI genoemd worden. Het beperken van klimaatverandering is ook één van de nationale belangen uit de NOVI. Van de provincie (en medeoverheden) wordt een stevige inzet verwacht op dit thema. Klimaatadaptatie moet integraal onderdeel gaan uitmaken van de nieuwe provinciale Omgevingsvisie. Temeer omdat ze invloed heeft op het ruimtegebruik van andere functies en opgaven. Op dit punt wordt een bredere beleidsinzet verwacht.

2.2 Ruimtelijke kwaliteit

Provincie

Ruimtelijk beleid

- In het stedelijk gebied ligt de primaire verantwoordelijkheid

bij gemeenten, waarbij stedelijke ontwikkelingen ook zoveel mogelijk in het stedelijk gebied dienen plaats te vinden.

- In het buitengebied dient het behouden, dan wel het versterken, van de ruimtelijke kwaliteit onderdeel te zijn van nieuwe ontwikkelingen.

Als instrument bij nieuwe ontwikkelingen wordt de zogenaamde maatwerkmethode³ ingezet, zowel onder begeleiding van gemeenten als van de provincie.

Kaders

Om de ruimtelijke ontwikkelingen in goede banen te leiden, moeten - als onderdeel van de nieuwe Omgevingsvisie - nieuwe ruimtelijke kaders worden opgesteld.

Woningbouw buitengebied

Gezien het woningtekort, met name in de regio Groningen-Assen, neemt ook de vraag naar (kleinschalige) woningbouwprojecten in het buitengebied toe. Het provinciaal beleid biedt daartoe niet altijd ruimte. Nadat de behoefte in kaart is gebracht, zoeken we oplossingen die kwaliteit aan de omgeving toevoegen. De behoeftevraag neemt de provincie mee in het onderzoeksspoor 'Trends en Ontwikkelingen' van de Omgevingsvisie.

Overigen

Ruimtelijke kwaliteit maakt tevens deel uit van lopende trajecten zoals de Regionale Energie Strategie (RES), de Verstedelijkingsstrategie, de Ruimtelijk Economische Verkenning, het programma Bos en Hout en het samenwerkingsverband Regio Groningen-Assen (met name initiatief Groningen).

Gemeenten

Gemeenten hanteren, conform de provinciale Omgevingsverordening, de strakke grens tussen stedelijk gebied en buitengebied. Ze **pleiten voor meer flexibiliteit en maatwerk** in bepaalde delen van het buitengebied. Het provinciaal beleid biedt beperkte ruimte voor wonen in het landelijk gebied. In het buitengebied ligt een grotere verantwoordelijkheid voor de provincie in verband met taken op het gebied van onder meer natuur, water, landschap en erfgoed. Bovendien bepaalt het contrast tussen

³ De maatwerkmethode van de provincie Groningen behelst overleg tussen provincie, gemeente en initiatiefnemer over landschappelijke inpassingen. Wanneer partijen hierover overeenstemming hebben bereikt, vraagt initiatiefnemer de vergunning aan.

het stedelijk gebied en het buitengebied voor een belangrijk deel de identiteit en diversiteit van onze provincie. De roep om meer flexibiliteit van gemeenten schuurt dus met het huidige beleid van de provincie. Het traject dat de woningbouwbehoefte in het buitengebied in beeld brengt, kan hierop mogelijk een antwoord geven. Het vergt ook een keuze in de Omgevingsvisie.

Waterschappen

Noorderzijlvest neemt, en weegt, (behoud van) ruimtelijke kwaliteit mee in belangrijke opgaven als de klimaatadaptatie, de verziltingsproblematiek en de veenoxidatie. Ze ziet graag dat **provincie en gemeenten meedenken** in bijvoorbeeld de acceptatie van maatregelen en het beperken van (kostbare) technische oplossingen en het aantal peilgebieden, waterbergingen en gemalen dat nodig is.

Rijk (NOVI)

Eén van de nationale belangen in de NOVI is het realiseren van een goede leefomgevingskwaliteit. In de nieuwe Omgevingswet hebben we het over het waarborgen van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving: ook één van de nationale belangen uit de NOVI.

Omgevingskwaliteit is breder dan ruimtelijke kwaliteit en vraagt om een meer integrale benadering van de opgaven uit de NOVI. Zo ligt er ook een duidelijke link met de landschaps- en milieukwaliteit (zie het vervolg van deze notitie). Een en ander vraagt om **extra beleidsinzet**.

Betekenis voor nieuwe Omgevingsvisie

Gemeenten pleiten voor meer flexibiliteit en maatwerk bij ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied, in plaats van de nu gehanteerde strakke grens.

2.3 Aantrekkelijk vestigingsklimaat

Provincie

Vestigingsbeleid provincie

- Bedrijventerreinen: uitbreiding/realisatie van nieuw be-

drijventerrein is mogelijk, mits het past binnen regionale bedrijventerreinenvisies. Overaanbod voorkomen.

- Woningbouw: planvorming (beter) laten aansluiten op behoefte/marktvraag. Hiervoor wordt van gemeenten gevraagd een regionale woonvisie op te stellen.
- Detailhandel: kernwinkelgebieden versterken en overaanbod en leegstand voorkomen.
- Vrijtijdseconomie: faciliteren ontwikkeling toeristische ecosystemen.

Momenteel wordt er gewerkt aan een Ruimtelijk Economische Verkenning die kan dienen als input voor de nieuwe Omgevingsvisie. Er zijn onder meer gesprekken gevoerd met de Groninger gemeenten en relevante instellingen als de NOM. De verkenning⁴ dient zowel de ruimtelijke kansen en beperkingen alsook lopende trajecten en bestaande gebiedsvisies en economische verkenningen in kaart te brengen op basis waarvan de provincie onderbouwde keuzes kan maken. Ze voorziet ook in een advies op welk(e) terrein(en) de provincie zich (verder) kan ontwikkelen.

De provincie laat ook de toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen onderzoeken. Daarmee wil ze zowel de herstructureringsopgave als de opgaven met betrekking tot energietransitie en klimaatadaptatie scherp krijgen.

Het resultaat van de verkenningen en de gemaakte keuzes gaan deel uitmaken van de provinciale Omgevingsvisie.

Wonen

De provincie werkt samen met het Rijk aan zowel de Verstedelijkingsstrategie (35.000 woningen in de regio Groningen-Assen tot 2040) als het Deltaplan Noord-Nederland (50.000 extra woningen in de provincie). Beide trajecten gaan uit van forse investeringen in het mobiliteitssysteem. De ontwikkelprincipes voor voorkeurslocaties uit de Verstedelijkingsstrategie vormen input voor het Deltaplan en de Omgevingsvisie.

Gemeenten

Bedrijven

Veel gemeenten zijn betrokken bij gebiedsvisies met betrekking tot ruimtelijke economie, zoals de A7/N33 visie, om

4 O.a. A7/N33 visie, Uitbreiding bedrijventerrein Eemshaven Oostpolder, Scenariostudie Delfzijl Zuid, Visies Oost- en Westkant Stad Groningen, Visie Zuidoost-Groningen, Evaluatie Structuurvisie Eemmond-Delfzijl, Woonvisie Westerkwartier 2020-2025, Broedplaatsbeleid Gemeente Groningen, Detailhandelsvisie Hogeland.

duidelijk te krijgen welk type bedrijvigheid zich waar kan vestigen. De door de provincie uitgevoerde Ruimtelijk Economische Verkenning moet leiden tot meer onderlinge afstemming en keuzes met betrekking tot voorkeurslocaties én het tegengaan van overaanbod. Overigens lijkt het overaanbod aan grootschalige bedrijfslocaties inmiddels verleden tijd.

Hoog op het verlanglijstje van diverse gemeenten staat de revitalisering en verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen, alsook de spreiding daarvan en het in kaart brengen van de (benodigde) voorraad bedrijventerreinen en kantoorlocaties.

Qua detailhandel streven gemeenten zo veel mogelijk naar het voorkomen van leegstand en het concentreren én verduurzamen van voorzieningen in (dorps)centra. Een en ander **conform het provinciaal beleid** én omdat levendige winkelgebieden bijdragen aan zowel de leefbaarheid van steden en dorpen, de instandhouding van het voorzieningenniveau, als aan de aantrekkelijkheid voor toeristen.

Wonen

Beleid is in het algemeen **in lijn** met de provincie: meer woningbouw om tegemoet te komen aan de krapte op de woningmarkt. Met als insteek: inbreiden voor uitbreiden, duurzaam, levensloopbestendig en doelgroepgericht. Bij enkele gemeenten leeft de **wens van een meer flexibele houding** van de provincie met betrekking tot de invulling van de woningbouwopgave, met name als het gaat om woningbouw in het buitengebied.

Recreatie en toerisme

Recreatie en toerisme is een specifiek onderwerp bij de gemeenten Westerkwartier, Westerwolde en Hogeland. De laatste gemeente ziet met name de potentie van de Waddenkust, de geschiedenis en het erfgoed in het gebied. De visie op recreatie en toerisme is in ontwikkeling. Westerkwartier en Hogeland willen hun toeristische aantrekkingskracht vergroten en de vrijetijdseconomie versterken. En wel zodanig dat ze bijdragen aan de brede welvaart. Een en ander is **in lijn** met het provinciaal beleid.

Waterschappen

Volgens waterschap Hunze en Aa's kunnen economische ontwikkelingen in specifieke gebieden - met name grootschalige bedrijvigheid - **strijdig zijn** met de vraag naar voldoende en schoon water. Ze verzoekt de provincie daar rekening mee te houden - net zo goed als met de klimaatverandering - bij de toekenning van functies en het ruimtegebruik. Ze staat positief tegenover recreatief medegebruik van waterschapswerken, ook om de eigen zichtbaarheid te vergroten.

Waterschap Noorderzijlvest wil, in het kader van circulair opereren, het transport van grond en grondstoffen bij nieuwe werken zoveel mogelijk beperken. Ze vraagt de provincie hierin te **faciliteren**, bijvoorbeeld in de vorm van het concept 'grip op grond'. Qua recreatie doet het waterschap een appèl op de provincie bij het beter en eenduidig ontsluiten van vaarroutes, bruggen en het verbinden van water en land.

Rijk (NOVI)

Bedrijvigheid

Het waarborgen en versterken van een aantrekkelijk ruimtelijk-economisch vestigingsklimaat is één van de nationale belangen uit de NOVI. Dat is **niet strijdig** met het provinciaal beleid. De doorontwikkeling en omschakeling naar een duurzame circulaire economie van onder meer de Eemshaven en haven- en industriegebied Oosterhorn-Delfzijl, vraagt wel om **extra beleidsinzet**.

De NOVI vraagt de provincies ook de behoefte aan bedrijven-terreinen vast te stellen. Dit vergt **extra beleidsinzet**. De NOVI kent een voorkeursvolgorde voor onder meer grootschalige logistieke functies en datacentra. Ze lijkt **expliciet** waar het gaat om de vestigingslocaties: eerst op bestaande terreinen, daarna in clusters langs (inter)nationale corridors. Dit zal in in het kader van de nieuwe provinciale Omgevingsvisie en -verordening verder worden onderzocht.

Woningbouw

Zorgen voor een woningvoorraad die aansluit op de woonbehoeften is één van de nationale belangen uit de NOVI. Ze is op dit punt zo algemeen geformuleerd dat ze **niet strijdig** is met het provinciaal beleid. Wel wordt het **spannend** bij de presentatie van nieuwe uitvoeringsplannen: zijn de NOVI-doeleinden echt haalbaar? Als uitwerking van de NOVI, werken Rijk en regio onder meer samen aan de Verstedelijkingsstrategie Regio Groningen-Assen.

Betekenis voor nieuwe Omgevingsvisie

Er is veel vraag naar nieuwe bedrijfs- en woningbouwlocaties. Op beide thema's wordt gewerkt aan visies die onder meer in kaart brengen waar nieuwe ontwikkelingen kunnen plaatsvinden. Als uitwerking van de NOVI, werken Rijk en regio onder meer samen aan de Verstedelijkingsstrategie Regio Groningen-Assen.

De NOVI is op het gebied van woningbouw en bedrijvigheid niet strijdig met het provinciaal beleid, maar vraagt mogelijk wel extra beleidsinzet. Voor de Omgevingsvisie is het belangrijk dat keuzes over woningbouw en bedrijvigheid integraal gemaakt worden, waarbij onder andere de energietransitie en klimaatadaptatie randvoorwaardelijk zijn.

⁵ De RES 1.0 is niet strijdig met de huidige Omgevingsvisie. Wel is het wenselijk om binnen de RES in gesprek te gaan over de inpassing van duurzame energie-opwekking in het landschap.

⁶ De energie-infrastructuur wordt/is een kritische randvoorwaarde voor toekomstige maatschappelijke en ruimtelijk-economische ontwikkelingen. De capaciteit van het regionale elektriciteitsnet is een belangrijk aandachtspunt.

2.4 Ruimte voor duurzame energie

Provincie

Beleid

→ Zonne-energie:

- Gemeenten kunnen onder voorwaarden meewerken aan de realisatie van zonneparken. De betrokkenheid van de provincie is hierbij groter in het buitengebied. Dan is onder andere een aanwijfsbesluit van GS en een gemeentelijke visie op zonne-energie nodig.

→ Windenergie:

- Windparken in concentratiegebieden, onder 15 meter meer mogelijk op boerenbedrijven en bij pilots.
- Stimuleren en faciliteren wind op zee, ver boven de Wadden(eilanden).

→ Doorontwikkeling Groningen en Eemsdelta als Energy-hub.

→ Kernenergie:

- Geen kernenergie in de provincie Groningen.

Als instrumenten worden onder andere ingezet het aanwijzen van concentratie- en pilotgebieden voor zonne- en windenergie en gemeentelijke visies op de inzet van duurzame energie.

RES

Conform de Regionale Energie Strategie (RES 1.0)⁵ dient de provincie Groningen vanaf 2030 jaarlijks minimaal 5,7 TWh aan duurzame energie op te wekken. Bovendien zijn er afspraken gemaakt over:

- Het opstellen van een gezamenlijke, ruimtelijke visie m.b.t. de ambities rond duurzame energieopwekking (streefdatum 1 januari 2022). Bij de totstandkoming wordt gebruik gemaakt van het werkboek RES Ruimte.
- Het gefaseerd aanpassen van de elektriciteitsnetten⁶ in Groningen, in overleg met de netbeheerder.
- Het samen met netbeheerder en bedrijfsleven uitwerken van een aanpak voor zon-op-daken.
- Het onderzoeken van de mogelijkheden voor een gezamenlijke aanpak met betrekking tot het ecologievraagstuk bij energieparken.

Gemeenten

De gemeenten hanteren grotendeels richtlijnen en visies die **in lijn zijn van met RES 1.0** en het **provinciaal beleid**, met als terugkerende termen 'concentratie grootschalige ontwikkelingen', 'schaal bij schaal', 'volgen RES en klimaatakkoord' en 'landschappelijke inpassing'.

Daarnaast worden er enkele **knelpunten** gesignaleerd. Zo zet de gemeente Veendam een stop op windenergie en wil ze slechts één zonnepark. Ze ziet daarbij geen rol voor de provincie. De gemeente Groningen heeft de wens windmolens te realiseren bij Roodehaan. Dat is **strijdig** met het huidige omgevingsbeleid. De gemeente Stadskanaal ziet wel ruimte voor grootschalige opwekking van zonne-energie, maar niet voor windmolens. In Midden-Groningen, dat al een forse bijdrage levert aan de RES, is er **weerstand** tegen meer windmolens en zonneparken. Men ziet hooguit ruimte voor kleinschalige initiatieven.

Ook de gemeente Eemsdelta ziet **geen ruimte** voor nieuwe windturbines, terwijl de gemeente Hogeland alleen op plekken met bijzondere functies - als gaswinlocaties, militaire oefenterreinen en havens - kansen ziet voor grootschalige opwekking van zonne-energie: eerst op daken en dan op grijze terreinen.

Waterschappen

Hunze en Aa's stelt dit jaar een nieuw duurzaamheidsbeleid vast met de focus op energieneutraliteit. Noorderzijlvest pleit voor **ruimere mogelijkheden** voor het opwekken van duurzame energie. Bijvoorbeeld door het juridisch mogelijk te maken dat oude windmolenfunderingen bij gemalen en waterzuiveringen hergebruikt worden voor nieuwe molens.

Rijk (NOVI)

Onderstaande belangen uit de NOVI zijn van belang voor het provinciaal beleid:

- Bevorderen van een duurzame ontwikkeling van Nederland als geheel en van alle onderdelen van de fysieke leefomgeving.
- Een betrouwbare, betaalbare en veilige energievoorziening, die in 2050 CO₂-arm is, en de daarbij benodigde hoofdinfrastructuur.

Energyport Noord-Nederland

Meer specifiek wordt ontwikkeling van de Eemshaven als energie-hub **onderschreven** in de NOVI. Daarnaast sluit de inzet op restwarmte uit industrie aan op ontwikkelingen rondom de industrie nabij Farmsum/Delfzijl. De inzet op waterstof wordt in de NOVI enigszins afgezwakt en beperkt tot enkel noodzakelijk gebruik. De provinciale ambitie is **groter**.

Duurzame energie en energie-infrastructuur

De NOVI is op dit punt **niet strijdig** met het provinciaal beleid. Provinciaal beleid is op hoofdlijnen al in lijn met het klimaatakkoord en vastgelegd in de provinciale Klimaatagenda.

Bij de energietransitie, de inzet van elektriciteit en waterstof in de mobiliteit én het gebruik van de ondergrond voor bijvoorbeeld warmtenetten zal de provincie een (grotere) rol (gaan) spelen in onder meer het Programma Energie Hoofdstructuur en het interbestuurlijk Programma Bodem en Ondergrond. Daarbij wordt een **breder beleidsinzet** verwacht.

De NOVI kent een voorkeursvolgorde voor onder meer het thema energie. Ze is explicieter op het onderdeel zonne-energie bij het toepassen van de zonneladder. De huidige provinciale Omgevingsvisie en -verordening kennen geen zonneladder. In het traject om te komen tot een nieuwe provinciale Omgevingsvisie en -verordening wordt dit nader onderzocht. Het vraagt van de provincie een **breder beleidsinzet**.

Betekenis voor nieuwe Omgevingsvisie

Gemeenten en provincie committeren zich aan de Regionale Energie Strategie (RES 1.0). Meerdere gemeenten zijn terughoudend met extra ambities bovenop de RES, vooral als het gaat om wind op land. Het opnemen van een zonneladder moet in het kader van de nieuwe Omgevingsvisie en -verordening verder worden onderzocht. Met name op het gebied van duurzame energieopwekking en klimaatadaptatie dienen de kansen voor multifunctionaliteit te worden benut.

2.5 Vitale landbouw

De landbouw bevindt zich op een kantelpunt. Voortgaan op de weg van de afgelopen decennia biedt weinig perspectief en sluit steeds minder aan bij veranderende maatschappelijke wensen en behoeften. Een nieuwe route naar een (meer) duurzame landbouw tekent zich af met als Groninger perspectief een natuurinclusieve kringlooplandbouw in 2030 (Programma Duurzame Landbouw Groningen).

Provincie

Beleid

- Akkerbouw en melkveehouderij: verduurzamen en ontwikkelen van nieuwe, toekomstbestendige verdienmodellen.
- Veehouderij: stop op toename aantal dieren per bedrijf in de intensieve veehouderij.
- Zeer beperkt ruimte voor nieuwe agrarische bouwpercelen.
- Schaalvergroting: toepassen maatwerkmethode voor vergunningverlening.
- Verduurzaming van de landbouw is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de sector en de maatschappelijke omgeving.

De Omgevingsverordening kent regels voor uitbreiding van agrarische percelen, landschappelijke inpassing, mestopslag en intensieve veehouderij.

Programma Duurzame Landbouw

Het genoemde provinciaal beleid en perspectief ligt in het verlengde van, en geeft invulling aan, de huidige provinciale Omgevingsvisie. Wel zijn onderdelen in het landbouwprogramma meer specifiek uitgewerkt. Met als ambities dat minstens de helft van de boeren in 2030 een vorm van natuurinclusieve kringlooplandbouw heeft gerealiseerd, dat de bodemvruchtbaarheid is verbeterd en dat het teeltplan meer divers is. Het landbouwprogramma levert belangrijke input voor de nieuwe Omgevingsvisie. Daarbij wordt ook rekening gehouden met de conclusies van het onderzoek naar verduurzaming van de intensieve veehouderij.

Groninger Aanpak Stikstof

De Groninger Aanpak Stikstof zet in op een integrale aanpak van de stikstofproblematiek, waarmee de natuur wordt beschermd en er ook ruimte is voor economische en maatschappelijke initiatieven. Voor landbouw is van belang dat stikstof wordt meegenomen in de lopende trajecten in het kader van de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw en verduurzaming. Ook wordt onder andere de mogelijkheid verkend om een herallocatiefonds op te richten ter bevordering van de landbouwtransitie.

Gemeenten

De Groninger gemeenten zitten hoofdzakelijk op **dezelfde** (verduurzamings)lijn als de provincie, conform het Programma Duurzame Landbouw. Enkele gemeenten vragen wel om **meer ruimte voor flexibiliteit en maatwerk**. Zo kunnen minder regels leiden tot meer ontwikkelruimte.

Als **aandachtspunten** worden onder meer genoemd de stikstofproblematiek en het creëren van overgangs-/bufferzones tussen natuur- en landbouwgronden.

Waterschappen

De waterschappen pleiten vooral voor een gezamenlijke inzet op efficiënter watergebruik, het verbeteren van de bodemvruchtbaarheid en het (daarmee) beperken van uitspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen. Met de inzet op het verduurzamen van de landbouw, wordt hier al voor een belangrijk deel aan **tegemoet gekomen**.

Noorderzijlvest ziet ook mogelijkheden om de afhankelijkheid van gebiedsvreemd water te beperken door de aanleg van retentiebekkens en bijvoorbeeld hergebruik van water uit de rioolwaterszuiveringsinstallaties. Ze wil ook graag **in gesprek** over de vraag in welke mate het schaarser wordende zoet water naar verzilte kuststreken kan/moet worden gebracht.

Rijk (NOVI)

Het Rijk zet, mede gedwongen door de stikstof-, fosfaat-, veen- en klimaatproblematiek, in op het ontwikkelen van een duurzame (kringloop)landbouw. Ze laat daarbij de regie (grotendeels) bij de provincies, maar neemt wel actief deel in gebiedsprocessen. Een mooi voorbeeld hiervan is de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw. De NOVI is op dit punt **niet strijdig** met het provinciaal beleid.

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied is als uitwerking van de NOVI van belang voor het provinciaal landbouwbeleid.

Betekenis voor nieuwe Omgevingsvisie

Stikstof, biodiversiteit en klimaatproblematiek worden als overkoepelende uitdagingen genoemd voor de landbouwsector. Duurzame (kringloop)landbouw wordt hierbij als oplossingsrichting door alle overheden genoemd. Een van de ambities uit het Programma Duurzame Landbouw is dat minstens de helft van de boeren in 2030 een vorm van natuurinclusieve kringlooplandbouw heeft gerealiseerd op het eigen bedrijf. Ook kunnen overgangs-/bufferzones tussen natuur- en landbouwgronden helpen als oplossing. Als aandachtspunt voor de Omgevingsvisie en -verordening vragen enkele gemeenten om meer flexibiliteit en maatwerk in de provinciale Omgevingsverordening voor agrarische uitbreidingen.

3. Thema natuur en landschap

De kwaliteit van natuur, landschap en cultureel erfgoed staat onder druk. Niet alleen door verstedelijking en de toename van ruimtegebruik, maar ook door de klimaatverandering en het intensieve gebruik van zowel land als bodem. Behoud en waar mogelijk herstel vraagt van alle stakeholders én gebruikers de nodige zorg en aandacht. Ook vanuit de brede-welvaartgedachte.

3.1 Beschermen landschap en cultureel erfgoed

Provincie

Beleid

→ Landschap:

- Bescherming kernkarakteristieken met regels.
- Werken met en aan landschapsontwikkelingszones.
- Indeling in zeven landschapstypen (digitaal inzichtelijk via Kwaliteitsgids Groningen)
- Bescherming Nationale Landschappen.

→ Cultureel erfgoed:

- Bescherming karakteristieke panden en subsidiëren herbestemming.
- Ruimtelijke context gebruiken als onderlegger voor keuzes ten aanzien van behoud, herstel en nieuwe ontwikkelingen.

Als instrumenten worden onder andere de Omgevingsverordening ter bescherming van landschap en karakteristieke panden ingezet en subsidies voor herbestemming.

Relevante programma's

De provincie Groningen sluit met het Programma Bos en Hout aan bij het landelijk streven om het bosareaal in 2030 met tien procent te hebben vergroot. Dat betekent de aanleg van 700 hectare extra bos. Het doel is de provincie groener, aantrekkelijker én klimaatbestendiger te maken. Er wordt samen met gemeenten, gebiedspartners en andere belanghebbenden gewerkt aan een uitvoeringsprogramma.

Met het Programma Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap (ERL) werkt de provincie aan behoud en versterking van zowel het cultureel erfgoed als de kwaliteit van het landschap die in veel gevallen nauw samenhangen.

Gemeenten

Bij de gemeenten worden **geen tegenstrijdigheden** gesignaleerd ten opzichte van het provinciaal beleid. De gemeente Veendam vraagt zich wel af hoe de landschappelijke waarden en het cultureel erfgoed behouden kunnen worden en **wie daarvoor verantwoordelijk** is. De gemeente Groningen **waarschuwt** dat de versterkingsopgave tot aantasting van de landschapskwaliteit kan leiden, met name in het wierdenland. Veel gemeenten plaatsen behoud en versterking ook in het kader van de toeristische aantrekkingskracht en de woonkwaliteit van de provincie.

Waterschappen

Geen afwijkingen van provinciaal beleid op dit thema. Wel aandacht gevraagd voor het vergroten van de zichtbaarheid van landschap en cultureel erfgoed én het verhaal van het water waar Groningen grotendeels door is gevormd. Noorderzijlvest wil daarin wel **samen optrekken**.

Rijk (NOVI)

Het behouden en versterken van cultureel erfgoed en landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van (inter)nationaal belang is een van de nationale belangen uit de NOVI. De NOVI is op dit punt in lijn met het provinciaal beleid. Als beleidskeuze stelt de NOVI dat nieuwe ontwikkelingen in het landelijk gebied landschapskwaliteit toevoegen.

De NOVI ademt een stevige aandacht voor het behoud van cultureel erfgoed en landschap. Dat steunt de provincie in het eigen landschapsbeleid rondom bescherming van kernkarakteristieken. Van de provincie wordt wel **extra inzet** verwacht met betrekking tot het Nationaal Programma Landelijk Gebied.

Betekenis voor nieuwe Omgevingsvisie

Alle overheden onderschrijven het belang van behoud en versterking van de landschappelijke kwaliteiten en het cultureel erfgoed. De NOVI stelt dat nieuwe ontwikkelingen in het landelijk gebied kwaliteit aan het landschap dienen toe te voegen. Dit vraagt extra inzet op de verschillende beleidsterreinen/opgaven in het landelijk gebied.

3.2 Vergroten biodiversiteit

Provincie

Beleid

→ Uitgangspunt:

- Beschermen en ontwikkelen van de biodiversiteit conform de landelijke en EU-afspraken en doelen (o.a. Landelijk Natuurpact en EU-richtlijnen)

→ Uitvoeren:

- Wet natuurbescherming (Wnb).
- Realiseren Natuurnetwerk Nederland met (robuuste) verbindingzones.
- Beschermen en vergroten biodiversiteit in landelijk gebied buiten het Natuurnetwerk Nederland.
- Aanwijzen kwetsbare gebieden, ammoniak.

→ Beschermen met regels:

- Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS).
- Natuur buiten het natuurnetwerk.
- Akker- en weidevogels.
- Uitvoering van de Wet natuurbescherming, bijvoorbeeld vergunning- en ontheffingverlening (ook stikstof), soortenbescherming en bescherming houtopstanden.

Strategie

Het herstel van biodiversiteit en natuurkwaliteit hangt nauw samen met de wens tot het verduurzamen van de landbouw. De provincie zet dan ook in op een gezamenlijke en samenhangende (integrale) aanpak, waartoe ook het Programma Bos en Hout behoort. Daarbij hoort ook herstel van het watersysteem, de bodem, de milieukwaliteit en het landschap.

Bij het verweven van deze functies hanteert de provincie, conform de Strategie Biodiversiteit, een zonering die bestaat uit de volgende niveaus:

- Basiskwaliteit: versterken basiskwaliteit (groenblauwe dooradering).
- Overgangszone: combineren van functies, verbeteren basiskwaliteit en ondersteunen abiotiek Natuurnetwerk Nederland.
- Kern natuur: behouden en versterken (bijzondere) natuurwaarden.

Programma Natuur

In het kader van de stikstofwet heeft de Tweede Kamer het Programma Natuur vastgesteld. Daarin staat hoe provincies en Rijk natuur en biodiversiteit in het landelijk gebied gaan verbeteren. Naast maatregelen in de natuurgebieden, richt het programma zich op het robuuster maken van de natuur. Onder meer door de waterhuishoudkundige en milieukundige samenhang tussen kwetsbare natuur en directe omgeving te verbeteren.

Groninger Aanpak Stikstof

In de Groninger Aanpak Stikstof wordt ingezet op een integrale aanpak, onder andere om de natuur te beschermen. Zo is een gebiedsgerichte aanpak Liefdingsbroek ontwikkeld waarin natuurmaatregelen worden genomen om de habitattypen in het gebied te herstellen en te versterken. Ook wordt, samen met regionale partijen, gezocht naar koppelkansen met andere opgaven in het gebied en worden gerichte bronmaatregelen genomen bij piekbelasters. Verder is de koppeling gelegd met het Programma Natuur en de Strategie Biodiversiteit.

Gemeenten

Gemeenten zijn volgend aan het Rijks- en provinciaal beleid. Er zijn dan ook niet direct **tegenstrijdigheden** te bespeuren. Waar gemeld, bijvoorbeeld door de gemeente Groningen, ziet men het belang in van een integrale aanpak waarin klimaat, natuur, water, bodem, landschap en biodiversiteit samenvallen.

Waterschappen

Geen tegenstrijdigheden. De waterschappen werken vanuit hun maatschappelijke verantwoordelijkheid ook op het land samen met partners - waaronder terreinbeherende organisaties - aan natuur- en biodiversiteitsdoelen. Bijvoorbeeld in het kader van N2000-gebieden, Natuurnetwerk Nederland en Werelderfgoed Waddenzee.

KRW

Met betrekking tot de aquatische biodiversiteit hebben de waterschappen, vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW), een **wettelijke taak**. Zo wordt er ingezet op verbetering van de vismigratie. Als **aandachtspunt** voor de provincie wordt genoemd: houd rekening met de klimaatverandering! Oftewel, welke natuurdoelen zijn in de toekomst realistisch. Moet er nagedacht worden over een slimme, klimaatadaptieve inrichting van de natuur?

Rijk (NOVI)

Op dit thema komen de hoofdlijnen en doelen sterk overeen. Het verbeteren en beschermen van de biodiversiteit is één van de nationale belangen uit de NOVI. Ze is op dit punt **in lijn** met het provinciaal beleid. Biodiversiteitsherstel via het Programma Natuur ondersteunt de provinciale inzet om Natuurnetwerk Nederland te realiseren en te verbeteren. Het Nationaal Programma Landelijk Gebied is ook van belang, onder andere vanwege de bufferzones rondom Natura2000-gebieden en de stikstofaanpak.

Betekenis voor nieuwe Omgevingsvisie

Het natuurbeleid van de verschillende overheden komt grotendeels overeen. Daarin is veel aandacht voor behoud en versterking van natuurwaarden en biodiversiteit. Voor de Omgevingsvisie is de samenhang met verduurzaming van de landbouw en het stikstofvraagstuk van belang. Het slim lokaliseren en combineren van opgaven rond het natuurnetwerk vermindert bijvoorbeeld de

milieudruk op natuurgebieden. Denk aan de opgaven bos en hout, natuurinclusieve landbouw of energietransitie. Ook opgaven rond veenoxidatie, waterveiligheid/kustverdediging en verzilting zijn goed te combineren met natuuropgaven in het landelijk gebied.

In het kader van het Programma Bos en Hout wordt zowel gewerkt aan het versterken van de aanwezige landschapswaarden, de biodiversiteit, als de klimaatbestendigheid. Een duurzame landbouw en vermindering van stikstofdepositie heeft in algemene zin een positieve uitwerking op de biodiversiteit. Door voor een integrale aanpak - op de juiste locatie - te kiezen kunnen de verschillende beleidsvelden bijdragen aan het biodiversiteitsherstel in de provincie.

4. Thema water

Water is van levensbelang. Zowel als we kijken naar het realiseren van de waterveiligheid (droge voeten), de beschikbaarheid van voldoende en schoon water voor consumptie en bedrijfsactiviteiten, als het belang van water voor vervoer en recreatiedoeleinden.

4.1 Waterveiligheid

Provincie

Beleid

- Dijkversterking: koppelen natuur, landbouw en recreatie aan dijkversterking.
- Verantwoordelijk voor ruimtelijke inpassing waterkeringen.
- Waterberging: realiseren voor noodgevallen (wateroverlast).
- Watersysteem: leidend in laaggelegen gebieden.
- Gebieden aanwijzen waar het watersysteem meer leidend is bij functietoekenning.

Klimaatadaptatie

Met het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie spraken Nederlandse overheden in 2018 af zich de komende jaren voor te bereiden op de klimaatverandering. In de in september 2020 verschenen provinciale startnotitie zijn hiertoe de uitgangspunten en doelen opgenomen. We hebben het dan over het minimaliseren van de schade door hittestress, wateroverlast en droogte. Maar ook over het zorgen voor de beschikbaarheid van voldoende zoet water en de inzet op kennisvergroting, innovatie en bewustwording.

Veenoxidatie

Een groot deel van Groningen bestaat uit veengrond. Als veen

in aanraking komt met zuurstof volgt oxidatie, zal de bodem dalen en komt er CO₂ vrij. De bodemdaling kan oplopen tot 2 centimeter per jaar. Dit proces is al jaren aan de gang en zal door de klimaatverandering versnellen.

In het plan van aanpak voor de regionale veenweidestrategie bundelen we de grote opgaves voor de komende jaren, zoals klimaatadaptatie (onder andere tegengaan verdroging), klimaatmitigatie (met name beperken CO₂-uitstoot), herstel van de biodiversiteit en de aanplant van bos en hout. We werken aan een adaptief landschap/landelijk gebied waar niet alleen wordt gewerkt aan de veenproblematiek, maar ook aan een robuuster watersysteem en toekomstbestendiger landgebruik. Daarbij kan gedacht worden aan kansen op het gebied van energietransitie, versterken biodiversiteit (onder andere groenblauwe dooradering) en natuurinclusieve of kringlooplandbouw.

Omgevingsvisie en RWP

Duidelijk mag zijn dat de effecten van klimaatverandering veel partijen en beleidsterreinen raakt, waarvan de uitwerking een plek moet krijgen in de nieuwe provinciale Omgevingsvisie. Water krijgt daarbij een belangrijke functie als ordenend principe. Er moet integraal en gebiedsgericht worden gewerkt en er zal meer ruimtebeslag nodig zijn in de vorm van waterberging.

Op termijn komt er een Provinciaal Regionaal Waterprogramma (RWP) dat beschrijft hoe de provincie haar waterdoelen wil behalen, waaronder klimaatadaptatie en de beschikbaarheid van voldoende zoet water.

Gemeenten

De gemeenten hebben oog voor klimaatadaptatie, **sluiten aan bij het provinciaal beleid**, vinden regionale samenwerking op dit terrein belangrijk en zien (overwegend) ook dat ruimtelijke ingrepen noodzakelijk zijn.

De gemeente Eemsdelta vraagt **expliciet aandacht** voor de bodemdaling - als gevolg van aardgaswinning en veenoxidatie - die samen met de verzilting grote gevolgen heeft voor de watersystemen en peilregimes van de waterschappen. Dit **schuurt** mogelijk met landbouw en industrie.

Waterschappen

Als geen ander zetten de waterschappen zich in om de waterveiligheid te garanderen. Hierin wordt, samen met partners, fors geïnvesteerd (via onder meer Deltaprogramma en Nationaal Water Programma).

Waterschappen zien binnen het thema klimaatadaptatie een **belangrijke taak/rol weggelegd voor de provincie** in het bepalen en/of faciliteren van een duurzame functietoekenning; functies op de juiste plek waarbij water een ordenend principe is (of randvoorwaardelijk). Ze roepen de provincie op om veenoxidatie - en daarmee de extra CO₂-uitstoot - aan te pakken. Aanpassing van de functie en/of het landgebruik is hiervoor nodig.

In de vastgestelde, en de hiervoor benoemde, provinciale Startnotitie Klimaatadaptatie spreekt de provincie de ambitie uit om aan de roep van de waterschappen tegemoet te komen, onder andere door water belangrijker te laten zijn als ordenend principe.

Rijk (NOVI)

Het provinciaal beleid is **in lijn** met de NOVI, blijkt onder meer uit onderstaand belang uit de nationale omgevingsvisie:

- Waarborgen van de waterveiligheid en de klimaatbestendigheid, inclusief vitale infrastructuur voor water en mobiliteit.

De NOVI geeft ook aan dat water een sturende en bepalende rol moet spelen in de ruimtelijke inrichting. In de provinciale Omgevingsvisie zou de invulling daarvan uitgewerkt moeten worden, alsook wat waterveiligheid betekent voor de ruimtelijke inrichting van de provincie.

Betekenis voor nieuwe Omgevingsvisie

Klimaatadaptatie wordt een belangrijk thema in de nieuwe Omgevingsvisie. Hierbij trekken de overheden gezamenlijk op. De waterschappen zien daarin een belangrijke rol weggelegd voor de provincie ten aanzien van de ruimtelijke ordening. Water breed opnemen (klimaatadaptatie, bodemsysteem) als ordenend principe, wordt daarbij door zowel de provincie, de waterschappen als het Rijk genoemd.

4.2 Schoon en voldoende water

Provincie

Beleid

→ Zoet water:

- Zorgen voor voldoende beschikbaarheid van zoet water.
- Stimuleren van maatregelen om de watervraag te verminderen.
- Realiseren doelen Kaderrichtlijn Water (KRW).

→ Recreatiewater:

- Vaststellen kaders zwemwater en diepe plassen.

→ Grondwater:

- Beschermen diepe grondwater via regelgeving.
- Beschermen grondwaterbeschermings- en waterwingebieden.

Omgevingsvisie en RWP

Het eerder genoemde, en in ontwikkeling zijnde, provinciale Regionaal Waterprogramma (RWP) geeft nadere invulling aan het provinciale beleid en zal een uitwerking zijn van de nieuwe provinciale Omgevingsvisie.

Gemeenten

Zetten in op een robuust watersysteem, waarbij niet echt onderscheid wordt gemaakt tussen klimaatadaptatie en de beschikbaarheid van voldoende, schoon water. Groningen-West, Westerkwartier en Noorderzijlvest werken samen aan de regionale wateropgaven.

Waterschappen

Hunze en Aa's merkt op dat er ook vanuit oppervlaktewater en waterbodems broeikasgas vrijkomt. Een goede waterkwaliteit helpt om dit te beperken.

Efficiënt en gericht omgaan met de hoeveelheid beschikbaar zoet water is een ander, belangrijk aandachtspunt. Landgebruik, vestigingsbeleid en locatiekeuze spelen hierbij een belangrijke rol. Het waterschap **roept** de verantwoordelijke **gemeenten en provincie op tot nauwe samenwerking** op dit terrein. Hetzelfde geldt voor het terugdringen van verzilting en de aanpak van de veenoxidatie.

De provincie wordt gevraagd te sturen op gewaskeuze. Dat wil zeggen, geen gewassen telen met een grote behoefte aan water en gewasbeschermingsmiddelen (die uitspoelen naar oppervlakte- en grondwater).

Rijk (NOVI)

Het waarborgen van een goede waterkwaliteit, duurzame drinkwatervoorziening en voldoende beschikbaarheid van zoet water is één van de nationale belangen uit de NOVI. De NOVI is op dat punt **niet strijdig** met het provinciaal beleid.

Het aanwijzen van aanvullende strategische zoetwatervoorraden, met bijbehorend beschermingsregime, vergt wel **extra beleidsinzet**.

De NOVI kent een voorkeursvolgorde voor onder meer regionaal waterbeheer (buffering). Ze lijkt op dit thema explicieter waar het gaat om het vasthouden, infiltreren, het bergen, het slim verdelen van functies en het accepteren van risico's. Een

breder beleidsinzet hierop is wenselijk. In het traject richting een nieuwe provinciale Omgevingsvisie en -verordening wordt dit verder uitgewerkt.

Betekenis voor nieuwe Omgevingsvisie

De nationale belangen uit de NOVI (goede waterkwaliteit en voldoende beschikbaarheid van zoet water om functies te bedienen) komen overeen met de doelen uit de huidige Omgevingsvisie. Ook de oproep van de waterschappen om efficiënt om te gaan met beschikbaar zoet water sluit aan bij het uitgangspunt uit de huidige Omgevingsvisie om de watervraag te beperken. Door klimaatverandering en langere perioden van neerslagtekort (droogte) kan een grotere vraag naar zoet water ontstaan. Dat kan leiden tot een verminderde beschikbaarheid en dalende grondwaterstanden. Om te voldoen aan de wensen van andere overheden kan het bestaande beleid grotendeels gecontinueerd worden. De voorkeursvolgorde uit de NOVI voor regionaal waterbeheer noopt wellicht wel tot een scherpere beleidsinzet op dit punt.

5. Mobiliteit

Adequate fysieke en digitale verbindingen zijn essentieel voor de bereikbaarheid, alsook het woon- en vestigingsklimaat van de provincie Groningen. Zo maakt een goede infrastructuur het mogelijk om de noodzakelijke (extra) woningen te bouwen en de transformatie van de bestaande woningvoorraad te versnellen. Niet zonder reden maken investeringen in de spoorverbindingen (Lelylijn, Nedersaksenlijn en verbetering bestaand spoornetwerk) deel uit van het Deltaplan Noord-Nederland dat voorziet in de bouw van circa 220.000 extra woningen.

5.1 Bereikbaarheid

Provincie

Beleid

→ Faciliteren:

- Basisnetwerk openbaar vervoer, fiets- en wandelknooppuntennetwerk, wegen en vaarwegen op orde.
- Provinciebrede, hoogwaardige digitale ontsluiting.
- Beschikbaarheid mobiliteitsdata.

→ Verbinden:

- Modaliteiten onderling.
- Hoogwaardige verbindingen naar de stad en Eemshaven.

De bouw van 35.000 extra woningen tot 2040 in de Regio Groningen-Assen moet leiden tot een schaa sprong in het mobiliteitssysteem. Binnen het Deltaplan is sprake van forse investeringen in de spoorverbindingen. Als het Deltaplan uitgevoerd wordt, moet onderzocht worden of de resterende woningbouwopgave gerealiseerd kan worden binnen de geldende beleidskaders. Afstemming met het traject Omgevingsvisie is daarvoor belangrijk.

Programma Mobiliteit

Het Programma Mobiliteit is in ontwikkeling. Naar verwachting zal er sprake zijn van de volgende accentverschuivingen:

- Sterkere inzet op leefbaarheid en klimaat, ook als bijdrage aan de brede welvaart.
- Extra inzet op samenwerking, innovatie en gedragsbeïnvloeding.
- Focus op schaa sprong en verduurzaming Openbaar Vervoer en verbetering fietsnetwerk.

Het Programma Mobiliteit zal niet strijdig zijn met de huidige Omgevingsvisie, maar wel andere accenten leggen en verbinding aangaan met andere beleidsterreinen.

Gemeenten

Geen tegenstrijdigheden met huidige en voorgenomen provinciaal beleid te ontdekken. Expliciet wordt er aandacht gevraagd voor verbetering van de vaarweg Lemmer-Delfzijl, de aanpak van de verkeersveiligheid rond de stad Groningen, (door)ontwikkeling van de fietsinfrastructuur, de verbeterde bereikbaarheid van havens (Lauwersoog en Eemshaven), de verbetering van het openbaar vervoer in buitendorpen en investeringen in treinverbindingen.

Rijk (NOVI)

Op hoofdlijnen is het rijksbeleid en de provinciale beleidsinzet **niet strijdig**. In de **uitwerking echter wel**: Groningen is als 'uitloper' aangehaakt bij het Stedelijk Netwerk Nederland. Ze is daar niet voluit onderdeel van, zoals de vijf metropoolregio's. Met uitzondering van de hoofdvaarweg, is er geen sprake van grensoverschrijdende verbindingen van nationaal belang.

Op veel punten **bevestigt de NOVI de gekozen provinciale inzet** van de laatste jaren. Denk aan het verbeteren van de verbinding van het Noorden met de Randstad. Concreet deed het Noorden het Rijk hiervoor een aanbod als onderdeel van het Deltaplan. Te weten: de ontwikkeling van de Lelylijn in ruil voor 220.000 in het Noorden te realiseren woningen. Of dat haalbaar is, wordt samen met het Rijk verder onderzocht. Ook de NOVI zet verder in op innovaties, een geïntegreerd mobiliteitssysteem, digitale bereikbaarheid en het versterken van grensoverschrijdende relaties.

Het waarborgen en realiseren van een veilig, robuust en duurzaam mobiliteitssysteem, het in stand houden en ontwikkelen van de hoofdinfrastructuur voor mobiliteit en het realiseren en behouden van een kwalitatief hoogwaardige digitale connectiviteit, zijn als nationale belangen geformuleerd in de NOVI. De provinciale beleidsinzet is hiermee **niet strijdig**.

Betekenis voor nieuwe Omgevingsvisie

De beleidsinzet van de overheden onderling levert weinig tegenstrijdigheden op. Wat mogelijk wel van invloed is op de provinciale doelen in de nieuwe Omgevingsvisie is het feit dat er geen grensoverschrijdende verbindingen van nationaal belang in de NOVI zijn opgenomen via Groningen. De samenwerking van mobiliteit en woningbouw/bedrijvigheid zal een belangrijk onderdeel vormen van de nieuwe Omgevingsvisie, waarbij ook de link met leefbaarheid en klimaat van belang is.

6. Milieu

De provincie Groningen stelt hoge milieu-ambities. Ze wil de schoonste en gezondste provincie van Nederland zijn. Het maakt Groningen tot een aantrekkelijke provincie om te ondernemen, wonen, werken en recreëren. Om dat te realiseren streeft ze naar een gezonde, schone (gifvrije), veilige, duurzame en leefbare omgeving.

De afgelopen decennia zijn op dat terrein al flinke stappen gezet in bijvoorbeeld het terugdringen van de milieuverontreiniging (bodem, lucht en water). Tegelijkertijd dienen nieuwe zich aan, denk daarbij ook aan het spanningsveld tussen de opwekking van duurzame energie en de overlast die dat veroorzaakt (geluid, ruimtelijke kwaliteit en ruimtebeslag). Ook wordt er steeds meer een relatie gelegd tussen natuur, milieu en gezondheid.

6.1. Tegengaan milieuhinder

Provincie

Beleid

→ Vestiging:

- Concentratiebeleid in hele provincie.
- Gebiedsgericht beleid in Eemdelta.
- Voorkomen/verminderen van milieuhinder voor omwonenden.

→ Bodem:

- Proces- en regiorol.

→ Beheersen:

- Bewaken milieukwaliteit middels o.a. normen, omgevingsvergunningen industrie etc.
- Verminderen geuroverlast als bevoegd gezag.
- Toezicht en monitoring m.b.t. geluid, stilte en duisternis.

Milieuplan

Het provinciaal Milieuplan is een uitwerking van de huidige Omgevingsvisie. In beide gevallen is er soms sprake van tegenstelde belangen met betrekking tot het bieden van ruimte aan de winning van duurzame energie én milieuhinder in de vorm van geluidsoverlast en aantasting van de omgevingskwaliteit en -veiligheid. De oplossing moet gezocht worden in het maken van een ruimtelijke verdeling met plekken die deze vormen van milieuhinder al dan niet of in beperkte(re) mate aankunnen.

Andere aspecten van milieuhinder zijn hergebruik en beperking van afvalstromen en beperking van geurhinder. Het Milieuplan beschrijft de uitvoering van deze taken, alsook de ambities op het terrein van duurzame ontwikkeling en circulaire economie.

Strategische Milieu-agenda

De Strategische Milieu-agenda dient als bouwsteen voor de nieuwe Omgevingsvisie met betrekking tot milieu en gezondheid. Ze wordt ingezet bij de beoordeling van initiatieven met een grote milieu-impact, als de kaders daarvan afwijken van de huidige Omgevingsvisie. Daarmee wordt voorkomen dat er in de tussentijd onomkeerbare milieuschade ontstaat. Denk aan de problemen rond stikstof en PFAS. De agenda ligt in het verlengde van de huidige Omgevingsvisie, maar is ambitieuzer, integraler en meer toekomstgericht. Ze verkent de provinciale milieu-ambities met 2040 in het vizier. In deze Strategische Milieu-agenda wordt opgeroepen om zo spoedig mogelijk te komen tot het vaststellen van een zogenaamd afwegingskader op basis van 'Brede Welvaart'.

Gemeenten

De gemeenten volgen in grote lijnen het landelijk en provinciaal beleid. Door enkele gemeenten wordt er specifiek aandacht gevraagd voor de consequenties van het provinciaal geurbeleid.

Waterschappen

Hunze en Aa's vraagt sturing van de provincie op ongewenste gewassen met het oog op zowel de watervraag als toepassing van gewasbeschermingsmiddelen die het milieu schade toebrengen.

Rijk (NOVI)

Het bevorderen van een duurzame ontwikkeling van Nederland als geheel en van alle onderdelen van de fysieke leefomgeving, en het waarborgen en bevorderen van een gezonde en veilige fysieke leefomgeving zijn als nationale belangen geformuleerd in de NOVI. Deze duurzaamheids-, milieu- en gezondheidsopgaven dragen sterk bij aan het huidige strategische milieubeleid van de provincie. Op dit punt is er **geen sprake van tegenstrijdigheid**.

De te maken keuzes worden door het Rijk echter bij de regio neergelegd. Er is **meer samenhang en integraliteit nodig** in de

doorvertaling van de vier prioriteiten uit de NOVI naar provinciaal en regionaal niveau. De provinciale **beleidsinzet** moet leiden tot **verantwoorde, duurzame en duidelijke keuzes**. Afwenteling naar milieu en gezondheid moet worden voorkomen. Dit is ook het uitgangspunt van de provinciale Strategische Milieu-agenda. De milieugebruiksruimte zal in bepaalde gevallen randvoorwaardelijk zijn. Dit vraagt om **extra beleidsinzet**.

Knelpunt in het ruimtegebruik treedt op bij de energietransitie. Grootchalig ruimtegebruik kan leiden tot aantasting van de fysieke leefomgeving wat ten koste kan gaan van het milieu en de gezondheid. Ook dit vraagt om **extra beleidsinzet**.

Betekenis voor nieuwe Omgevingsvisie

Er bestaan geen tegenstrijdigheden in de omgevingsvisies van gemeenten, provincie en het Rijk. Milieugebruiksruimte, ruimtegebruik vanwege de energietransitie en grootschalige bedrijvigheid dienen samenhangend en integraal afgewogen te worden in de Omgevingsvisie. De Strategische Milieu-agenda en de afwegingsprincipes en voorkeursvolgordes uit de NOVI vormen hiervoor belangrijke input.

6.2 Gebruik van de ondergrond

Provincie

Beleid

- Inzet op verdere afname gaswinning.
- Grotere rol bij activiteiten in de ondergrond (ruimtelijke keuzes, veiligheid).
- Energiewinning ondergrond:
 - Faciliteren/stimuleren van gebruik ondergrond als bron duurzame energie.
 - Meer toepassing warmte/koude-opslag.

- Inzetten op een grotere rol bij beleidskeuzes over (mogelijke) activiteiten in de ondergrond.

Nota Ondergrond

De Nota Ondergrond is een verdieping van de provinciale Omgevingsvisie op dit thema. De doelstellingen van deze nota sluiten aan bij de centrale waarden en doelstellingen van de Omgevingsvisie 2016-2020. Ze kent daarbij twee hoofddoelen met betrekking tot de leefomgeving:

- Een duurzame economische structuur: concurrerend, bereikbaar en toekomstbestendig.
- Een duurzame, aantrekkelijke, leefbare en veilige leefomgeving in een mooi landschap met sterke steden en vitale dorpen.

Bij de uitvoering hiervan staat een duurzame ontwikkeling centraal, waarbij gekeken wordt naar zowel de korte- als langetermijneffecten.

Rijk (NOVI)

Voor het gebruik van de ondergrond voor bijvoorbeeld warmtenetten zal de provincie een (grotere) rol (gaan) spelen in onder meer het Programma Energie Hoofdstructuur en het interbestuurlijk Programma Bodem en Ondergrond. Dit vraagt om **extra beleidsinzet**.

Betekenis voor nieuwe Omgevingsvisie

Er is geen sprake van schurend beleid. Wel is extra provinciale beleidsinzet nodig bij de uitwerking van de NOVI in het Programma Energie Hoofdstructuur en het interbestuurlijk Programma Bodem en Ondergrond.

7. NOVI en samenwerking

De Nationale Omgevingsvisie (NOVI) is in september 2020 door het kabinet vastgesteld. Ze geeft richting aan de grote, maatschappelijke opgaven waar Nederland de komende decennia voor staat en die grote veranderingen teweeg zullen brengen. Daarbij heeft het Rijk voor ogen dat ons land over dertig jaar energieneutraal, klimaatrobust en circulair is. Met gezonde steden en een vitaal platteland. Dit in lijn met de brede-welvaartgedachte.

7.1 Prioriteiten en afwegingsprincipes

De NOVI gaat uit van een gebiedsgerichte en thematische aanpak. Daarbij stelt ze de volgende vier prioriteiten:

- Bieden van ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie.
- Inzet op duurzame (economische) groei.
- Inzet op sterke en gezonde steden en regio's.
- Toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

Deze vier prioriteiten dienen bij nationale beleidskeuzes - op strategisch niveau - zo scherp mogelijk geformuleerd te worden. Waar deze keuzes op nationaal niveau in de NOVI zelf niet (scherp) gemaakt kunnen worden - of waar dat niet verstandig is - wordt richting gegeven aan decentrale keuzes via voorkeursvolgordes of strategieën. Bovendien wordt aangegeven welk (regionaal) proces daarvoor geëigend is. De NOVI bevat een voorkeursvolgorde voor de thema's energie (besparen, wind, zon, warmte), verstedelijking, grootschalige logistieke functies (distributiecentra) en datacentra en voor regionaal waterbeheer (zie deze verkenning). Om beleidskeuzes weloverwogen te maken, hanteert de NOVI drie principes die helpen bij het afwegen en prioriteren van de verschillende belangen en opgaven:

- Combinaties van functies gaan vóór enkelvoudige functies.
- Kenmerken en identiteit van een gebied staan centraal.
- Afwentelen voorkomen.

In de huidige provinciale Omgevingsvisie wordt, in vaak andere bewoordingen, al grotendeels rekening gehouden met deze afwegingsprincipes. Het combineren van functies is in de NOVI wel concreter geformuleerd. Onderzocht moet worden of, en hoe, we deze afwegingsprincipes vertalen naar de nieuwe provinciale Omgevingsvisie. Een eerste aanzet hiervoor is al verwerkt in het traject ruimtelijke kaarten waaraan gewerkt wordt als bouwsteen voor de Omgevingsvisie.

7.2 Samenwerkingsafspraken

Om de (gebiedsgerichte) samenwerking met medeoverheden te bekrachtigen, zijn op basis van de NOVI samenwerkingsafspraken gemaakt tussen het Rijk en de koepelorganisaties Interprovinciaal Overleg (IPO), Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en Unie van Waterschappen.

De kern van deze afspraken is dat iedere overheid - op basis van gelijkwaardigheid - vanuit eigen expertise, verantwoordelijkheid en mogelijkheden bijdraagt aan de NOVI-opgaven en -doelen. Daarbij rekening houdend met elkaars taak- en bevoegdheidsuitoefening én het subsidiariteitsbeginsel: 'decentraal wat kan, centraal wat moet'.

Dit, samen met de in de Omgevingswet vastgelegde taken en uitoefening van bevoegdheden van alle bestuursorganen, bepaalt ieders rol en verantwoordelijkheid voor de fysieke leefomgeving. Afgesproken is de opgaven doelmatig en doeltreffend aan te pakken, gebaseerd op de beleidsmatige keuzes in de gemeentelijke, provinciale en nationale omgevingsvisies. Daarbij rekening houdend met de voorkeursvolgordes en afwegingsprincipes uit de NOVI.

De NOVI valt onder de verantwoordelijkheid van het Rijk en is zelfbindend voor het Rijk. Voor de doorwerking van de NOVI richting het provinciaal beleid, kan het Rijk bestuurlijke en eventueel juridische instrumenten inzetten.

Het waar mogelijk en noodzakelijk aansluiten op de NOVI is voor de nieuwe provinciale Omgevingsvisie een belangrijk vertrekpunt. Deze beleidsverkenning levert daaraan een belangrijke bijdrage.

7.3 Omgevingsagenda Noord

De NOVI introduceert het instrument Omgevingsagenda. De Omgevingsagenda Noord is de adaptieve samenwerkingsagenda van het Rijk, de drie noordelijke provincies, vier gemeenten en vijf waterschappen in Noord-Nederland. Deze agenda benoemt de Noord-Nederlandse transitieopgaven in de fysieke leefomgeving en bevat de samenwerkingsafspraken om deze opgaven te realiseren. De opgaven komen voort uit bestaande Rijks- en regionale visies en beleidsdocumenten.

Via zogenaamde 'gebiedswerkplaatsen' wordt onderzocht wat er nodig is om te komen tot gezamenlijke oplossingen op Noordelijk en regionaal niveau. Denk aan het bundelen van financieringsstromen, het delen van kennis, het zoeken naar ruimte in regelgeving, het starten van pilots of het anders organiseren.

De resultaten worden in genoemde Omgevingsagenda Noord opgenomen die tevens input levert voor de nieuwe Omgevingsvisie.

